Lietuvos Respublikos Susisiekimo ministerijai 2021 m. kovo 26 d. Nr. 21-051IR

Kopija:

Lietuvos Respublikos Vyriausybei
Lietuvos Respublikos Ryšių reguliavimo tarnyba

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ELEKTRONINIŲ RYŠIŲ ĮSTATYMO NR. IX-2135 PAKEITIMO ĮSTATYMO IR SU JUO SUSIJUSIŲ TEISĖS AKTŲ PROJEKTŲ

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK) kreipiasi dėl Lietuvos Respublikos Elektroninių ryšių įstatymo Nr. IX-2135 pakeitimo įstatymo ir su susijusių teisės aktų projektų, kurie pateikti viešam derinimui. Šios Vyriausybės darbų programoje deklaruojamas įsipareigojimas atsisakyti perteklinio, neproporcingo reguliavimo, mažinti administracinę ir reguliavimo naštą ir sisteminti reguliavimo nuostatas. Tačiau Elektroninių ryšių įstatymo pakeitimo projektas akivaizdžiai siūlo perteklinį teisinį reguliavimą bei nepagrįstus ūkinės laisvės apribojimus.

2020 m. birželio 30 d. priimtos Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo pataisos įtraukė įmones, numatančias tiekti 5G ryšio paslaugas ar valdančias šioms paslaugoms teikti reikalingą infrastruktūrą į trečios kategorijos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių sąrašą, o taip pat įtvirtino tokių įmonių sandorių (įskaitant sandorius dėl aparatūros, įrenginių ir programinės įrangos įsigijimo) patikros mechanizmą. To paties įstatymo 12 straipsnis numato investuotojų į tokias įmones patikros mechanizmą.

Tuo tarpu Elektroninių ryšių įstatymo pakeitimo projekte numatyta *post factum* tikrinti šiuo metu veiklą jau vykdančius ir iki 2020 m. gruodžio 31 d. suteiktais radijo dažniais (kurie nėra skirti 5G ryšio paslaugoms teikti) besinaudojančius ryšio operatorius bei jų įrangą. Toks reguliavimas prieštarauja ūkinės veiklos laisvei, nes įtvirtina galimybę atgaline tvarka peržiūrėti ir keisti ryšio operatorių veiklos sąlygas. Radijo dažnių konkursų ir aukcionų, įvykusių iki 2020 m. gruodžio 31 d., sąlygos nenumatė kokių nors su nacionaliniu saugumu susijusių reikalavimų. Be to, įmonės, teikiančios ankstesnės kartos (ne 5G) ryšio paslaugas ar valdančios šioms paslaugoms teikti reikalingą infrastruktūrą iki šiol nėra įtrauktos į kurios nors kategorijos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių sąrašą. Todėl tokios įmonės buvo laisvos pasirinkti jų infrastruktūrai reikalingos įrangos gamintojus vadovaujantis ekonominio ir techninio naudingumo kriterijais. Įstatymų projektų rengėjų siūloma privaloma tokios įrangos patikra ir galimos sankcijos – teisės naudoti iki 2020 m. gruodžio 31 d. suteiktais radijo dažniais panaikinimas – akivaizdžiai yra neproporcinga priemonė, prieštaraujanti teisėtų lūkesčių, teisingumo, sąžiningumo ir proporcingumo principams.

Įstatymų projektų rengėjai siūlo įpareigoti įmones, kurioms radijo dažniai buvo suteikti iki 2020 m. gruodžio 31 d., pakeisti iki šiol naudojamą įrangą, jeigu jos gamintojai ar tiekėjai pripažįstami neatitinkančiais nacionalinio saugumo interesų. Įstatymų rengėjai neanalizuoja ir nenurodo tokio reikalavimo įgyvendinimo pasekmių, t y. kiek verslui ir vartotojams kainuos priverstinis įrangos keitimas. Nors Elektroninių ryšių įstatymo bei kitų susijusių įstatymų pataisų rengėjų aiškinamajame rašte teigiama, kad priėmus įstatymų projektus neigiamų pasekmių nenumatoma, toks teiginys

neatitinka tikrovės. Akivaizdu, kad neigiamas pasekmes (finansinius kaštus) patirs ne tik jau naudojamą įrangą privalėsiančios pakeisti įmonės. Tinklo įrangos rinka pasižymi nedideliu gamintojų skaičiumi, todėl pigiausio pardavėjo pašalinimas iš rinkos žymiai sumažins konkurenciją tarp likusių gamintojų bei neabejotinai pabrangins visų kartų (įskaitant ir dar tik numatomą diegti 5G ryšį) ryšio paslaugas. Akivaizdu, kad net ir vidutiniais skaičiavimais papildomos išlaidos gali siekti dešimtis ar net šimtus milijonų eurų. Todėl tenka tik stebėtis, kodėl įstatymų pataisų rengėjai neįvertino šių pasekmių ir nesivadovauja kitų valstybių praktika. Kitos valstybės – Jungtinė Karalystė, Prancūzija, Vokietija, Skandinavijos valstybės ir pan. – atvirai ir skaidriai deklaravo, kiek išaugs 5G ryšio tinklo diegimo kaina, kokias papildomas išlaidas patirs verslas ir vartotojai, kiek gali vėluoti ryšio tinklo diegimo darbai. Tuo tarpu Elektroninių ryšių įstatymo bei kitų susijusių įstatymų pataisų rengėjai tokios informacijos neteikia bei klaidina visuomenę teiginiu, kad neigiamų pasekmių nenumatoma.

Abejonių kelia ir tai, kad nepatikimus gamintojus ketinama pašalinti iš visos Lietuvos elektroninių ryšių rinkos, uždraudžiant jiems tiekti ryšių operatoriams net ir tą įrangą (ar jos dalis), kuri nėra naudojama 5G ar kitoje kritinėje infrastruktūroje. Tokie draudimai vertintini kaip neproporcingi ir nepagrįsti kaštų bei naudos analize. Mūsų nuomone, tokie ribojimai turėtų būti grindžiami objektyvių ir nešališku poveikio vertinimu bei nepriklausoma technine ekspertize. Šiuo atveju, gali būti vadovaujamasi Suomijos ir Vokietijos praktika: abi šios šalys kontroliuoja tik kritinę infrastruktūrą, o kontrolė yra grindžiama technine ekspertize, sudarant įrangos tiekėjams ir gamintojams galimybę dalyvauti patikros procese bei teikti savo poziciją pagrindžiančius argumentus.

Atkreiptinas dėmesys, kad, prisidengiant skubos tvarka, vienu metu bandoma priimti teisės aktus, kurie reglamentuoja tris atskiras visuomenei svarbias reguliavimo sritis - Europos elektroninių ryšių kodekso perkėlimą, Ryšių reguliavimo tarnybos kompetencijos bei valdymo modelio keitimą ir nacionalinio saugumo interesų apsaugą. Mūsų nuomone, visi šie klausimai turėtų būti nagrinėjami atskirai, prioritetą teikiant Europos elektroninių ryšių kodekso perkėlimui, o po to išsamiai, skaidriai bei viešai konsultuojamasi su verslo bendruomene dėl likusiųjų dviejų reguliavimo pokyčių. Šios Vyriausybės darbų programoje akcentuojamas sprendimų priėmimo skaidrumas bei deklaruojamas įsipareigojimas atsisakyti perteklinio ir neproporcingo reguliavimo, o taip pat sisteminti po skirtingus teisės aktus išsklaidytas reguliavimo nuostatas. Mūsų nuomone, skubos tvarka teikiami projektai, kuriais siekiama keisti Ryšių reguliavimo tarnybos valdymo modelį bei išplėsti Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo taikymo apimtį, nėra išsamiai ir skaidriai aptarti su visomis suinteresuotomis šalimis bei verslo bendruomene, o taip pat sukuria neaiškų ir perteklinį reguliavimą ir sukuria papildomą administracinę naštą valstybės institucijoms bei verslui.

Pagarbiai

Generalinė direktorė Eglė Radišauskienė

Originalas nebus siunčiamas

Ineta Rizgelė, el.p.: ineta@lvk.lt, tel. nr. +370 5 212 1111